

РАМКОВІ ПІДХОДИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ПРИКЛАД ЮНЕСКО

Овчарук Оксана Василівна

ORCID ID: 0000-0001-7634-7922

доктор педагогічних наук, професор, завідувачка
відділом компаративістики інформаційно-освітніх інновацій
Інституту цифровізації освіти Національної академії
педагогічних наук України, Україна

Розбудова української освіти у період війни є стратегічним завданням нашої держави. Втрати, яких зазнала освітня інфраструктура в Україні з початком повномасштабної російської агресії 24 лютого 2022 р., спричинили необхідність пошуку ефективних шляхів здійснення навчання та поставили задачу здійснення освіти на якісному рівні для всіх. У системі шкільної освіти більшість навчання останні два роки здійснювалась дистанційним шляхом, саме тому застосування нових інструментів для організації навчання залишаються сьогодні актуальною задачею. За період карантину 2020-2022 рр. українські педагоги отримали значний досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій та створили умови для дистанційного навчання у школах. Дистанційне навчання потребує використання відповідних інструментів для оцінювання якості отриманої учнями освіти, що є нагальною потребою сьогодні.

Особливо важливими показниками якості отриманої освіти є базові знання та компетентності, що демонструють учні. Ґрунтовний підхід до оцінювання та моніторингу якості шкільної освіти розробила міжнародна організація ЮНЕСКО (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури), яка у 2022 році заснувала ініціативу під назвою «Глобальна коаліція для фундаментального навчання» (англ., *The Global Coalition for Foundational Learning*) з метою об'єднання партнерів, які мають спільні зобов'язання покращити базове навчання для всіх і бажання працювати разом, щоб швидше здійснювати освітні зміни та реформи [3]. Під базовим навчанням ЮНЕСКО визначає базову грамотність, вміння рахувати та гнучкі навички. Такі як, наприклад, соціоемоційні навички, що є фундаментальними складниками для подальшого навчання, формування знань і навичок вищого рівня. В рамках даної ініціативи було запропоновано методологію дослідження «Зв'язування політики» (англ., *Policy Linking*), що являє собою нестатистичний метод збору даних з використанням суджень, що надалі узгоджуються відповідно до елементів національного оцінювання та до вимог за системою «Глобальна структура кваліфікації (ГСК)» (англ., *Global Proficiency Framework (GPF)*) [3].

Цей процес встановлює міжнародно порівнювані глобальні еталонні показники на основі дескрипторів кожного еталонного тесту, зазначеного в ГСК. «Глобальна структура кваліфікації» є рамковим рекомендаційним документом, що визначає рівні навичок з читання та математики, які учні повинні продемонструвати в кінці кожного рівня, від 1-го до 9-го класів. Визначено чотири рівні, від низького до високого: *не відповідає мінімальному рівню*: учням бракує базових знань і навичок. Як наслідок, вони зазвичай не можуть виконати найелементарніше завдання; *частково відповідає мінімальному рівню*: учні мають обмежені знання та навички. В результаті вони можуть частково виконати основні завдання; *відповідає мінімальному рівню*: учні мають достатньо знань і навичок. Як результат, вони можуть успішно виконувати

основні завдання; *перевищує мінімальний рівень*: учні розвинули чудові знання та навички. В результаті вони можуть успішно виконувати складні завдання.

ГСК допомагає виявити прогалини/розбіжності у знаннях та слугує для перегляду освітніх стандартів, навчальних програм, методичних матеріалів, в тому числі й для навчання вчителів та здійснення оцінювання навчальних досягнень учнів. Основне завдання цього інструменту, це узгодження та встановлення контрольних показників для проведення оцінювання. Для цього експерти з оцінювання /вчителі мають виконати на семінарі тривалістю 5-6 днів навчальну програму та здійснити оцінювання кожного класу за предметами, щоб визначити та встановити, якщо це можливо, необхідні орієнтири для міжнародної звітності щодо показника ЦСР 4.1.1 (Цілі сталого розвитку (ООН) [1], а саме: частка дітей та молоді (а) у 2/3 класах; (б) наприкінці початкової школи; і (с) наприкінці нижчої ланки середньої школи і їхні досягнення принаймні мінімального рівня знань у (i) читанні та (ii) математиці (за статтю).

Методологію «Зв'язування політики» сьогодні використовують різні країни як пілотний інструмент, що проходить тестування. Це було запропоновано під час засідання Глобального альянсу з моніторингу навчання у 2017 році; вперше пілотовано у 2019 році, переглянуто у 2020 році та знову пілотовано у 2021–2022 роках. Потім «Глобальну структуру кваліфікації» було переглянуто в січні 2023 року. При цьому Інститут статистики ЮНЕСКО не використовує результати «Зв'язування політики» для звітування щодо ЦСР 4.1.1, оскільки інструмент все ще перебуває на етапі пілотування.

Сьогодні багато країн не мають систематизованої інформації про результати навчання. У 2021 році ЮНЕСКО надало рекомендації щодо розроблення рамок для моніторингу якості освіти [2]. Рекомендації включають набір інструментів моніторингу та опис практик проведення оцінювання освітніх систем. Процес оцінювання освітніх систем за мету ставить оцінити те, як система освіти надає учням необхідні знання, навички та цінності для ефективної участі в житті суспільства. Структура, що відстежує результати навчання, може стати основою комплексного плану моніторингу та оцінювання (M&O) для оцінки ефективності системи освіти протягом певного часового періоду. Структуру можна використовувати для моніторингу навчання на національному та міжнародному рівнях. Вона дає змогу порівнювати результати між країнами, а також може використовуватись для моніторингу прогресу на шляху досягнення Цілей сталого розвитку ООН. Одна з головних цілей M&O в освіті полягає в тому, щоб забезпечити справедливу та якісну освіту для всього населення та на всіх рівнях. Тому ЮНЕСКО пропонує систему моніторингу якості освіти на різних рівнях (країна, регіон, школи) і для різних груп (управління школи, вчителі, учні). Структура моніторингу спираються на низку інструментів і компонентів для збору та організації даних, необхідних для моніторингу ефективності системи. Це включає в себе інструменти на рівні школи для отримання даних про учнів і вчителів, національні інформаційні системи управління освітою, інформаційні системи управління людськими ресурсами або вчителями щодо набору та працевлаштування вчителів, системи перевірки та оцінювання, а також системи управління фінансами.

ЮНЕСКО пропонує класифікувати моніторинг якості освіти на основі підходу К. Річардса за трьома типами [3]. Моніторинг якості освіти з точки зору вхідних даних, процесів і результатів класифікують за типологією, що складається з трьох частин: *моніторинг відповідності*, призначений для того, щоб навчальні заклади відповідали стандартам і нормам, зосереджується на освітніх ресурсах, таких як вчителі,

підручники, аудиторії та обладнання. *Діагностичний моніторинг*, зосереджений на процесах навчання та на тому, чи навчаються учні. Він надає інформацію про якість освіти, яку надають школи. *Моніторинг успішності* зосереджується на моніторингу навчальних досягнень учнів за допомогою тестування, що надає інформацію про результати інвестицій в освіту. Ці три типи моніторингу з використанням різних засобів можуть співіснувати в системі освіти. Наприклад, шкільні системи обліку включають вхідні, технологічні та вихідні дані, які можуть бути використані для підтримки управління на рівні школи. Для проведення моніторингу важливим є розроблення ефективного плану. Наприклад, якщо такий моніторинг проводиться на рівні школи, необхідно визначитись, які показники вимірювати, для чого, що було зроблено, яким чином це досягнуто, яким є очікуваний результат, як це пов'язано з освітніми цілями та іншими показниками якості.

Висновки. Питання моніторингу якості шкільної освіти лежить в площині освітньої політики та особливо гостро сьогодні стоїть перед вітчизняною системою освіти, що зазнала значних втрат в останні роки. Для визначення рівня якості освіти та місця серед інших систем важливо долучатись до міжнародних порівнюваних систем оцінювання якості освіти, що має стати перспективним напрямом. Особливо цікавим є досвід міжнародних організацій, які надають рекомендації щодо виявлення рівня якості освіти, орієнтуючись на глобальні цілі людства, зокрема на Цілі сталого розвитку (ООН), до яких долучилась Україна. Представлені рекомендації ЮНЕСКО є корисними для вітчизняних фахівців, які створюють стандарти та розробляють вітчизняні підходи до оцінювання навчальних досягнень учнів в школі. Запропонована ЮНЕСКО методологія «Зв'язування політики» для порівняння світових орієнтирів якості шкільної освіти є новою перспективою для розробників підходів до оцінювання навчальних досягнень учнів в Україні.

Список використаних джерел:

1. Цілі сталого розвитку | United Nations Development Programme. (n.d.). UNDP. <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku>.
2. Developing a monitoring framework | Unesco IIEP Learning Portal. (n.d.). Developing a Monitoring Framework | Unesco IIEP Learning Portal. <https://learningportal.iiep.unesco.org/en/issue-briefs/monitor-learning/developing-a-monitoring-framework>.
3. Home - Global Alliance to Monitor Learning. (n.d.). Global Alliance to Monitor Learning -. <https://gaml.uis.unesco.org/>.
4. Richards, C. E. (1988, June). A Typology of Educational Monitoring Systems. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 10(2), 106–116. <https://doi.org/10.3102/01623737010002106>.
5. UNESCO. (2019, August). Global Proficiency Framework Reading And Mathematics. In <https://gaml.uis.unesco.org/wp-content/uploads/sites/2/2019/05/GAML6-REF-16-GLOBAL-PROFICIENCY-FRAMEWORK.pdf>.